

Amenitní migrace

Cílem článku je představit čtenářům amenitní migraci jako nový trend ve stěhování obyvatelstva. Výzkum amenitní migrace ilustruje důležitost hodnotových orientací a osobních preferencí migrantů pro jejich stěhování. Ukazuje ty případy, kdy migrace není motivována ekonomicky, ale spíše snahou o „lepší život“ v kvalitnějším prostředí. Základní charakteristiky amenitní migrace, jejichž příčin a důsledků jsou doplněny stručným popisem amenitní migrace v Česku na příkladu regionu Prachaticka.

Amenitní migrace je definována jako trvalý přesun obyvatel za lepším životním prostředím, který je nejčastěji přesunem lidí z městského do venkovského prostředí. Nespokojenost s dosavadním způsobem života a touha po změně jsou jedněmi z hlavních podnětů amenitní migrace. Termín amenitní migrace doposud nemá český ekvivalent, některými autory bývá překládán jako pozitivní migrace (Bartoš, Kušová 2005). Z praktického pohledu může hrát amenitní migrace pozitivní roli v rozvoji regionu, a to především v podhorských a horských oblastech s lepším životním prostředím. Podle odborných studií může amenitní migrace zpomalit vyliďňování venkovského prostoru a tím zlepšit předpoklady pro jeho rozvoj, nebo přispět ke zvýšení environmentální a kulturní kvality v regionu, která se může stát i jedním z klíčových faktorů určujících socioekonomický rozvoj dané oblasti (Bartoš a kol. 2011, Šimon 2011a).

Rozbor historie amenitní migrace ukazuje, že prvními amenitními migranti byli evropští důchodci. Ti se stěhovali z Velké Británie či skandinávských zemí do jižní Francie a Španělska. Z obecného pohledu má amenitní migrace dvě základní formy. První formou je migrace za lepším přírodním prostředím, nejčastěji za přírodními atraktivitami krajiny, například členitým reliéfem, vodními plochami, příznivým kli-

matem nebo unikátními hodnotami krajiny a biodiverzitou (Moss 2006). Druhým základem typem amenitní migrace je migrace za specifickými kulturními zvládnostmi (Bartoš a kol. 2011).

V českém prostředí se nejčastěji setkáváme s prvním typem amenitní migrace, tedy s migrací za lepšími přírodním prostředím. Mezi nejdůležitější charakteristiky krajiny, které ovlivňují amenitní migranty, patří vědomí neporušené přírody, atraktivní krajinný ráz a kvalita životního prostředí (Kopp a kol. 2009). Osob či rodin, které se rozhodly opustit město a žít v kvalitnějším životním prostředí, v Česku neustále přibývá. S amenitními migranty se můžeme hojně setkat například v jihozápadních částech naší země, zejména pak v podhůří Šumavy či v Novohradských horách.

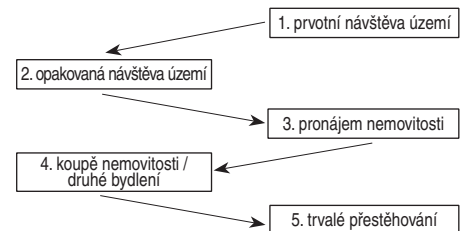
Amenitní migrace se nemusí týkat výlučně venkovských oblastí, ale také kulturně či historicky atraktivních měst. Cílem amenitní migrace v Česku tak může být například historické centrum Prahy či kulturně atraktivní města, jako je Telč či Litomyšl.

Dále mohou být za amenitní migranty považováni i migranti motivovaní ekologickými důvody (viz Librová 1994). Jejich životní styl je charakterizován omezením konzumu na minimum, nízkou spotřebou energií nebo prosazováním principů trvale udržitelného rozvoje.

Vývojové fáze amenitní migrace

Velká část odborníků se shoduje na tom, že proces amenitní migrace lze rozdělit do pěti dílčích fází. Steward (2002) popisuje, že na začátku celého procesu amenitní migrace je návštěva cílové oblasti, tj. součást cestovního ruchu. Turistický ruch předpokládá dostatek dvou nezbytných veličin: finančních prostředků a volného času. Z toho vyplývá předpoklad, že amenitní migrace je doménou ekonomicky silných lidí. Dále proces amenitní migrace pokračuje v logickém sledu od opakované návštěvy lokality přes pronájem nemovitosti a realizaci druhého bydlení (chaty či chalupy) až po trvalé přesídlení, které celý proces uzavírá (Steward 2002). Výzkum v Česku ukazuje, že amenitní migrace nemusí nutně následovat výše specifikované vývojové fáze. Někteří migranti se stěhují i bez hlubší znalosti či přímé osobní zkušenosti s cílovou lokalitou migrace (Loquenz 2011).

Vývojové fáze amenitní migrace

Zdroj: Steward 2002

Faktory ovlivňující amenitní migraci

Amenitní migraci ovlivňují podle Koppa a kol. (2009) tři skupiny faktorů. První skupina faktorů se týká cílového místa migrace a souvisí se sociálně-ekonomickými charakteristikami migrantů, respektive s jejich domácností (příjmy, typ bydlení, velikost domácnosti apod.). Druhou kategorií jsou přírodní faktory cílové oblasti, jako např. vlastní přírodní potenciál krajiny, reliéf, krajinný ráz, ochrana přírody, kvalita životního prostředí, charakteristika sídel, míra perifernosti apod. Třetí kategorií tvoří celková ekonomická úroveň státu, nástroje ovlivňující trh s nemovitostmi nebo rozvoj venkova, nástroje ochrany krajiny, právní řád apod. Tyto tři skupiny faktorů mají objektivní povahu, jsou snadno měřitelné či hmatatelné. Podle našeho názoru by bylo k těmto třem skupinám faktorů ovlivňujících amenitní migraci vhodné připojit také skupinu faktorů subjektivní povahy, kam by se dala zařadit rozdílná regionální identita či image regionu. Jako příklad lze uvést

Krajina Novohradských hor je atraktivní pro amenitní migranty. Foto: J. Loquenz

V ZORNÉM POLI GEOGRAFŮ

již zmíněnou oblast jižních Čech, která je vnímána jako krajina s kvalitním životním prostředím, a tudíž může být pro potenciální amenitní migranty atraktivnější.

Amenitní migrace v Česku

Prezentované poznatky o amenitní migraci jsou založeny na terénním šetření v oblasti Prachaticka, které je stejně jako celá Šumava atraktivní pro amenitní migraci. Ze dvou základních forem amenitní migrace se na Prachaticku výrazně uplatňuje první typ, tj. migrace za lepším životním prostředím. Částí amenitními migranty jsou mladé rodiny s dětmi, které hledají na venkově dobré místo k bydlení, a také lidé v důchodovém věku, kteří se navracejí do svých druhých domovů. K udržení vztahů a kontaktů s blízkými a svým okolím využívají migranti často informační a komunikační technologie. Ukazuje se, že amenitní migrace souvisí s ekologicky příznivým způsobem života. Drobné samozásobitelství je nedílnou součástí života velké části amenitních migrantů v této oblasti. Amenitní migrace je pouze částečně doménou „ekonomicky silných“ lidí. Výjimku z pravidla tvoří tzv. „pestří a zelení“ (Librová 1994), kteří žijí velice skromně, v souladu s přírodou a využívají k tomu co nejméně nástrojů civilizace.

Hodnocení vlivu amenitní migrace na utváření regionální identity ukázalo, že existují značné rozdíly mezi stálými obyvateli a amenitními migranty. Amenitní migranti například pozitivněji hodnotí životní prostředí, zvyky a tradice regionu včetně jeho historie a architektury. Ve svých hodnoceních používají často pozitivní citová zabarvení popisující okouzlenost okolním prostředím. Na druhou stranu negativnější hodnocení než stálí obyvatelé měli amenitní migranti u ekonomické situace regionu, možností kulturního využití a u dopravní

Amenitní migranti preferují tradiční venkovská obydlí v blízkosti přírody. Foto: K. Šustrová

dostupnosti obce. Amenitní migranti mají z městského prostředí jiná očekávání od života na venkově, takže byli v mnoha směrech životem na periferii doslova zaskočeni. Souhrnně řečeno mají ale amenitní migranti pozitivnější pohled na své okolí než starousedlíci, tj. lidé žijící v území déle.

Závěr

Amenitní migrace je specifický typ migrace motivovaný snahou přestěhovat se do území s kvalitnějším přírodním, sociálním nebo kulturním prostředím, kde lze žít kvalitnější život. Charakteristickým příkladem amenitní migrace v Česku je migrace z měst na venkov (Šimon 2011b). Amenitní migranti přinášejí do místa svého nového bydliště často dosti odlišný životní styl a pohled na své okolí,

což nemusí být místními ihned tolerováno a respektováno. Na druhou stranu amenitní migranti přinášejí mezi starousedlíky velký potenciál v podobě sociálního, lidského i ekonomického kapitálu, životních zkušeností a samotného způsobu myšlení, které může být od stálého obyvatelstva odlišné.

Jan Loquenz, PřF UK v Praze
jan.loquenz@seznam.cz
Martin Šimon, SOU AV ČR
chlistovak@gmail.com

Poděkování

Článek vyšel s podporou projektu SVV UK v Praze č. 265215 a s podporou na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace RVO: 68378025.

Amenity Migration. This paper seeks to introduce readers to a recent trend in migration research. Amenity migration is an emerging concept that focuses on 'better-environment-seeking' migration. Firstly, we discuss the basis of amenity migration, its primary driving forces and its consequences on affected areas. Secondly, we present a case study of amenity migration in Czechia, focused on research from the Prachatice region.

LITERATURA A ZDROJE DAT:

- BARTOŠ, M., KUŠOVÁ, D., TĚŠITEL, J., a kol. (2011): Amenitní migrace do venkovských oblastí České republiky. Nakladatelství Lesnická práce, Kostelec nad Černými lesy, 196 s.
- BARTOŠ, M., KUŠOVÁ, D. (2005): Amenitní migrace jako nová forma specifické globální migrace a její vliv na kvalitu života. *Životné prostredie*, 39, 6, s. 315–318.
- KOPP, J., NOVOTNÁ, M., KUŠOVÁ, D., a kol. (2009): Krajině-ekologické faktory amenitní migrace obyvatel na příkladu modelových venkovských krajín České republiky. In: *Problémy ochrany a využívání krajiny – teorie, metody a aplikace*. Združenie Biosféra, Nitra, s. 219–228.
- LIBROVÁ, H. (1994): *Pestří a zelení* (kapitoly o dobrovolné skromnosti). Veronika, Brno, 218 s.
- LOQUENZ, J. (2011): Amenitní migrace a regionální identita na Prachaticku. Diplomová práce. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK, Praha, 107 s.
- MOSS, L. A. G. (2006): *The amenity migrants: seeking and sustaining mountains and their cultures*, CABI Publishing, Wallingford, UK and Cambridge, 329 s.

STEWART, I. S. (2002): *Amenity Migration Shaping the Future*, 5th Outdoor Recreation and Tourism Trends Symposium, Comp. K. Luft and S. MacDonald, Michigan State University Department of Park, Recreation and Tourism Resources, Lansing MI, s. 369–378.

ŠIMON, M. (2011a): Kontraurbanizace: chaotický koncept? *Geografie*, 116, 3, s. 231–255.

ŠIMON, M. (2011b): Únik z měst na venkov. *Geografické rozhledy* 20, 3, s. 6–7.

APLIKACE DO VÝUKY:

1. Do které části Česka/světa byste se chtěli přestěhovat, pokud byste si mohli vybrat podle kvality životního prostředí? Které podmínky byste zvažovali a kterým z nich byste dali přednost? Svě rozhodnutí zdůvodněte.
2. Myslíte si, že je váš region přitažlivý pro amenitní migranty? Kam do vašeho regionu by se mohli pravděpodobně amenitní migranti stěhovat? Které lokality by pro ně mohly být z hlediska přesídlení atraktivní? Čím jsou tyto lokality specifické či výjimečné?
3. Se kterými problémy se amenitní migranti pravděpodobně nejčastěji potýkají ve svém novém bydlišti? Hledejte příčiny a diskutujte o nich.